

saulėlydis

klaipėdos
dvejius
metus

1-oji Klaipėdos bienalė
2025 m. rugsėjo 5 d. – spalio 31 d.

1-oji Klaipėdos bienalė
„Saulėlydis kas dvejus metus“

2025 m. rugsėjo 5 d. – spalio 31 d.

Parodos gidas

Gabrielė Adomaitytė	1
Matti Aikio	2
Bernardas Aleknavičius	3
Madeleine Andersson	4
Tekla Aslanishvili	5
Arūnė Baronaitė	6
Nina Beier	7
Vitalijus Butyrinas	8
Adam Christensen	9
Mikalojus Konstantinas Čiurlionis	10
Dovilė Dagienė	11
Vytautas Daraškevičius	12
„Doooooris“	13
Milda Drazdauskaitė	14
Irena Giedraitienė	15
Henrikas Gulbinas	16
Karla Gruodis	17
Vidmantas Ilčiukas	18
Agnė Jokšė	19
Edith Karlson	20
Joachim Koester	21
Algimantas Kunčius	22
Česlovas Lukenskas	23
Paulius Makauskas	24
Simon Dybbroe Møller	25
Paulina Mongirdaitė	26
Katja Novitskova	27
Vitalija Petraitytė	28
Rodion Petroff	29
Emilija Povilanskaitė ir Clara Schweers	30
Romualdas Požerskis	31
Liudvikas Ruikas	32
Janina Sabaliauskaitė	33
Julija Skudutytė	34
P. Staff	35
Marija Sučilaitė-Šiukšta	36

Malka Sultan	37
Veronika Šleivytė	38
Virgilijus Šonta	39
Aske Thiberg	40
Viktor Timofeev	41
Remigijus Treigys	42
Gintautas Trimakas	43
Raimundas Urbonas	44
Lesia Vasylchenko	45
[Nežinomas autorius]	46

1-oji Klaipėdos bienalė „Saulėlydis kas dvejus metus“
2025 m. rugsėjo 5 d. – spalio 31 d.

Tranzitas (lot. *transitus* – perėjimas) kaip tarpinė kismo ir judėjimo būseną yra esminis būsimos bienalės raktažodis. Tranzito tema parodoje išskleidžiama per įvairias potemes.

Pirma (1), pati bienalė, vykstanti kas dvejus metus, yra praeinantis, pasikartojantis, tranzitinis reiškinys. Astronomijoje tranzitas reiškia vieno dangaus kūno judėjimą per kitą. Bienalės pavadinimas „Saulėlydis kas dvejus metus“ poetiškai nurodo ištęsto, sustojusio, desinchronizuoto laiko būseną. Ji siejasi tiek su šiuolaikybe kaip prieštaringu laikotarpiu, jungiančiu skirtingas pasaulėžiūras ir laiką, tiek su Klaipėdos kaip saulėlydžių miesto fenomenu. Bienalė kaip tranzitinis reiškinys suteikia galimybę patirti planetos bei asmeninio laiko ir meno lauko sankirtas.

Antra (2), tranzito figūra čia referuoja į išskirtinės ir dramatiškos didesnio Klaipėdos regiono istorijos erdvę, kuri per pastarąjį šimtmetį patyrė ją neatpažįstamai pakeitusių politinių, urbanistinių ir kitokių transformacijų. Su tuo susijęs bienalės dėmesys praeičiai, istorinei ir kitų rūšių fotografijai.

Trečia (3), Klaipėda yra uostamiestis, logistikos, tranzito ir persikėlimo centras – čia juda kroviniai, keleiviai, keltai. Senovės graikų kalboje žodis „metafora“ (gr. μεταφορά) reiškia pernešimą, per(si)kėlimą – ši reikšmė tampa ir poetine, ir kuratorine strategija. Poetinės kalbos integravimas į kuravimo ir architektūros procesus yra viena iš šios bienalės intencijų. Parodoje išvysime nemažai anksčiau sukurtų ir galbūt jau matytų kūrinių – jų „persikėlimai“, tranzitas bei naujų prasminių ryšių kūrimas yra svarbi bienalės dalis.

Ketvirta (4), šio krašto ekoerdvė glaudžiai susijusi su ekologiniu bei politiniu aktyvizmu ir apskritai su šiuolaikinio meno pradžia Lietuvoje. Tarp pavyzdžių – „Žalio lapo“ akcija-performansas prieš naftos gręžinių statybą Baltijos jūroje (Nida, 1990 m.), „Angakoko sugrįžimas“ (Nida, 1990 m.), akcija „Neringai – nacionalinio parko statusą“ (Nida, 1989 m.) ir kt. Atsižvelgiant į Baltijos jūroje palaidoto cheminio ginklo pavojų, įvairių teršalų išsiliejimo atvejus, radikalių istorinių bei šiuolaikinių politinių ir kitokių judėjimų, taip pat į Baltijos, kaip vienos labiausiai užterštų jūrų pasaulyje, būklę, bienalėje siekiama atkreipti dėmesį į įvairias ekologinio ir kitokio toksiškumo sampratas.

Ir penkta (5), ši išskirtinė saulėlydžių krašto ekosistema yra ir aktyviai regeneruojanti poilsio, sveikatingumo, seksualumo, kūno ir dvasinio atgimimo erdvė – kurtortinė paplūdimio ar magiško „pasaulio krašto“ zona, kurioje sulėtėja laikas, išlaisvinami politiniai ir seksualiniai kūnai, galbūt atveriami ar kuriami nauji pasauliai bei patirtys.

Apibendrinant bienalė tiria tranzitą kaip istorinę, logistinę, socioekonominę, ekologinę, ekstraktyvizmo, estetinę, maginę, poetinę ir spekuliatyvių ateičių temą.

Poreikis steigti 1-ąją Klaipėdos bienalę (KB1) kilo dėl nuolatinių, didelio masto diskursyvių šiuolaikinio meno renginių Vakarų Lietuvoje trūkumo. Tarptautinė KB1 vyksta Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro (KKKC) patalpose ir viešosiose miesto erdvėse, ypatingą dėmesį skiriant jūriniam Klaipėdos regionui, jo istorijai bei šalims, kurias skalauja Baltija.

KB1 kuruoja Valentinas Klimašauskas, turintis įvairios didelių tarptautinių renginių kuravimo patirties, įskaitant nacionalinius Latvijos (2019 m.) ir Lietuvos (2024 m.) paviljonus Venecijos šiuolaikinio meno bienalėje, „Coast Contemporary“ šiuolaikinio meno festivalį Lofoteno salose Norvegijoje (2023 m.), 14-ąją Baltijos trienalę ŠMC (2021 m.) ir kitus projektus. Šiuo metu V. Klimašauskas vadovauja Šiuolaikinio meno centrui Vilniuje.

Projekto ilgalaikis tikslas – sukurti tvarų didelio masto tarptautinį renginį Vakarų Lietuvoje, kuriame dalyvautų menininkai bei partneriai iš Šiaurės Europos, Baltijos šalių ir kitų regionų.

Bienalės lokacijos:

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras (KKKC) ir
Klaipėdos miesto viešosios erdvės

Bienalės komanda

Komisaras: Liudas Andrikis

Kuratorius: Valentinas Klimašauskas

Kuratoriaus asistentė: Viktorija Misiulė

Architektė: Gabrielė Černiavskaja

Prodiuserė: Žana Jegorova

Koordinatorės: Justina Trapokaitė, Gabija Savickaitė

Grafinis dizainas: Vytautas Volbekas

Komunikacija: Dora Žibaitė

Edukacinės programos kuratorė: Daura Polonskytė

Edukatorės: Aurelija Šiuškaitė, Jolanta Uktverytė

Tekstų autorė: Banga Elena Kniukškaitė

Lietuvių kalbos redaktorė: Dangė Vitkienė

Vertėjai: Alexandra Bondarev, Paulius Balčytis

Anglų kalbos redaktorė: Gemma Lloyd

Techninis įgyvendinimas: Robertas Laugalys,

Tomas Tarvydas, Vaclovas Leikus,

Audronius Žemgulis, Rimantas Zaleckas

Apšvietimas: Justas Bø

Meninink(i)ų sąrašas:

Gabrielė Adomaitytė, Matti Aikio, Bernardas Aleknavičius, Madeleine Andersson, Tekla Aslanishvili, Arūnė Baronaitė, Nina Beier, Vitalijus Butyrinas, Adam Christensen, Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Dovilė Dagienė, Vytautas Daraškevičius, „Doooooris“, Milda Drazdauskaitė, Irena Giedraitienė, Henrikas Gulbinas, Karla Gruodis, Vidmantas Ilčiukas, Agnė Jokšė, Edith Karlson, Joachim Koester, Algimantas Kunčius, Česlovas Lukenskas, Paulius Makauskas, Simon Dybbroe Møller, Paulina Mongirdaitė, Katja Novitskova, Vitalija Petraitytė, Rodion Petroff, Emilija Povilanskaitė ir Clara Schweers, Romualdas Požerskis, Liudvikas Ruikas, Janina Sabaliauskaitė, Julija Skudutytė, P. Staff, Marija Sučilaitė, Malka Sultan, Veronika Šleivytė, Virgilijus Šonta, Aske Tiberg, Viktor Timofeev, Remigijus Treigys, Gintautas Trimakas, Raimundas Urbonas, Lesia Vasylchenko ir kt.

Bienalę finansuoja:

Klaipėdos miesto savivaldybė
Lietuvos kultūros taryba
Danijos meno fondas

Pagrindinis partneris:

Šiuolaikinio meno centras (Vilnius)

Virgilijus Šonta
[Be pavadinimo], 1973
Romualdo Požerskio nuosavybė

Dovilė Dagienė
Du paukščiai, dvi saulės (iš fotografijų ciklo „Čia tada, ten dabar“),
2018–2019
Menininkės nuosavybė

Virgilijus Šonta
Daiktai ir formos, 1979
Romualdo Požerskio nuosavybė

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis

[Be pavadinimo], 1905

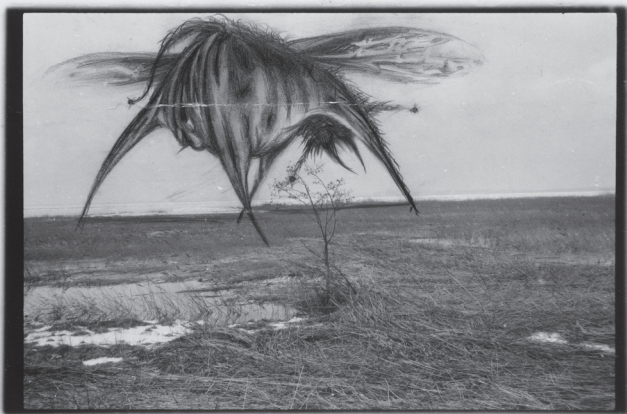
Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus nuosavybė

Bernardas Aleknavičius

Žemsiurbė gilina Kuršių marias Vakarų laivų remonto įmonės akvatorijoje,
1967

Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus nuosavybė

„Musé“

1995

„Doooooris“

„Doooooris“
Musé, 1995
MO muziejaus nuosavybė

Bernardas Aleknavičius

*Transformatorinės statyba būsimos Vakarų laivų remonto įmonės
teritorijoje, 1967*

Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus nuosavybė

Liudvikas Ruikas
Autostrada Vilnius-Kaunas, 1972
Rūtos Ruikienės nuosavybė

[Nežinomas autorius]

Gamtinių dujų fėkelas Taikos pr. ir Komjaunimo gatvių sankryžoje, 1968
Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus nuosavybė

Bernardas Aleknavičius
Smiltynėje audros išmestas vokiečių laivas „Hans Bernstein“, 1970
Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus nuosavybė

Virgilijus Šonta
Peizažas su smulkiomis figūromis, 1977
Romualdo Požerskio nuosavybė

„Mūsu protēvis – gyvūnas, gebējis kvēpuoti po vandeniu, turējis plaukiojimo pūslē, didžiulē uodegā, netobulā kaukolē, ir neabejotinai hermafroditas!“

– Charles Darwin, *At the Water's Edge: Macroevolution and the Transformation of Life* (ed. by Carl Zimmer, Toronto: The Free Press, 1998)

Ką reiškia gyventi pasaulyje, kuris jau pasikeitė? Ir kas lieka po griūties?

Ekologinis gedulas – tai ne tik emocinė būseną, bet ir ontologinė bei etinė atsakomybė gyventi pasaulyje, kuriame nykimas – ne anomalija, o kraštovaizdžio dalis. Kaip rašo Thomas van Doorenas, ekologinis gedulas – tai atida: dėmesingas buvimas šalia to, kas nyksta. Tai ne vien liūdesys dėl išnykusių rūšių – tai gebėjimas liudyti praradimą net tada, kai tai, kas prarasta, niekada nebuvo tavo. Tai empatija be antropocentrizmo.

(...)

Čia svarbu paminėti ir Astridą Neimanis, kuri plečia šias mintis, rašydama apie kūnus kaip „vandens kūnus“ – skysčių telkinius, susijusius ne ribomis, o tekėjimu. Ji rašo: „Mūsų kūnai – tai kraštovaizdžiai, tekantys per laiką.“ Ši poetinė, bet itin kūniška metafora leidžia permąstyti ekologinį gedulą ne kaip ribą tarp „aš“ ir „pasaulio“, o kaip jų susiliejimą – tranzito momentą, kai mes patys tampame aplinkos atmintimi.

(...)

Šiame kontekste jūra, miškas, dirva, purvas, samanų, pelėsis, mikroorganizmai ir lėtas, nenuspėjamas vaizdo irimas tampa ne būdu kalbėti apie gedulą, o dalyvavimu jame. Čia posthumanistinis ekologinis gedulas pasirodo ne tik kaip būseną, bet kaip santykis su materija – toks, kuris liudija tai, kas nyksta, ir leidžia likti su tuo, kas vis dar alsuoja.

(...)

Ekstraktyvizmas – tai ne vien ekonominė ar pramoninė praktika. Visų pirma, tai epistemologinis režimas:

pasaulio matymas kaip išteklių rinkinio, kurį galima eksploatuoti, transformuoti ir perdirbti pagal žmogaus poreikius. Kaip teigia antropologė Macarena Gómez-Barris, ekstraktyvizmas reiškia ne tik fizinį išgavimą, bet ir vaizduotės kolonizaciją – žiūrėjimą į žemę ne kaip į gyvą, daugialypį audinį, bet kaip į naudotiną foną, egzistuojantį tam, kad būtų paimtas, panaudotas ir išmestas. Šis požiūris siejasi su logika, kuria remiantis progresas matuojamas sunaudotu kiekiu, o ne sukurto santykio gilumu.

Šiame kontekste tampa svarbus ir medienos tranzitas bei eksportas. Mediena čia – ne tik žaliava, bet ir tylus liudininkas. Ji iškeliauja per jūrą, per uostus, per kintantį kraštovaizdį – praradusi miško pavidalą, bet vis dar nešanti savyje laiką, augimo ritmą, miško kvapą. Tai – ne banalus tiekimo grandinės faktas, o ekologinio sielvarto trajektorija: medis, kuris galėjo būti buveinė, šešėlis, vėjo instrumentas, tampa plokštuma, lentyna, vartojimo gestu.

(...)

Ši industrializuota apyvarta yra viena tyliausių tranzito formų: materijos judėjimas iš miško į logistikos sistemą, iš šaknų į lentyną, iš gyvybės į dizaino objektą. Ir nors tai vyksta tyliai, estetiškai, ekonomiškai – jos pėdsakai, tokie kaip išrauti kelmai, suplūkta žemė, nykstantys paukščiai – tampa netiesioginiais liudytojais. Medienos eksportas čia nėra problema savaime, tai – simptomas: būdas, kaip dažnai racionalizuojame išgavimą, pamiršdami, kad tai – ir santykio, ir atminties ištrynimasis.

Šią mintį sustiprina ir žmogaus bandymai reguliuoti jūros bei marių kraštovaizdžius: gilinimas, uosto plėtra, pakrančių formavimas. Visa tai – kontrolės architektūra: ne tik fizinė, bet ir vaizduotės. Pelkės tampa „naudinga

žeme“, marių dugnas – „užsikimšusiu keliu“. Kaip rašoma viename komentare: „Jei sunaikini tai, ką sukūrė žmogus, – tai vandalizmas. Jei sunaikini tai, ką sukūrė gamta, – tai progresas.“ Tokia logika paverčia meninės praktikos viena iš nedaugelio sričių, kuriose dar įmanoma *abejoti*. Kur dar galima kelti alternatyvų klausimą: ar tikrai tai, ką vadiname tvarka, iš tiesų nėra nykimo forma?

Ištraukos iš Arūnės Baronaitės teksto „Ekstraktyvizmas, kontrolė ir postindustrinis kraštovaizdis“, kurio pirminė versija buvo pristatyta 1-osios Klaipėdos bienalės simpoziume 2025 m. gegužės 30 dieną. Visas tekstas skelbiamas bienalės svetainėje.

„Skandinti peizažą lyg inkarą“

– Tomas Venclova (g. 1937, Klaipėda), „Eilėraštis apie pabaigą“ (*Kalbos ženklas*, Vilnius: Vaga, 1972)

Gabrielė Adomaitytė

Įsigijimas MPA-S1.1-X812P-37, 2025

Kompresija MPA-S1.1-X812P-37, 2025

(iš serijos „Skaityklos“)

Aliejus ant lino

Menininkės ir „Gratin“ galerijos nuosavybė

Parodoje eksponuojamuose kūriniuose Gabrielė Adomaitytė tyrinėja žinių saugyklas – tiek fizines (tokias kaip „Sitterwerk“ medžiagų archyvas ar Šv. Galeno abatijos biblioteka), tiek konceptualias. Remdamasi rezidencijoje sukauptomis nuotraukomis, menininkė sluoksniuoja vaizdus, gretindama natūralią tvarką simbolizuojančias jūros kriaukles su technologijomis grįsta archyvavimo sistema. Tapyba tampa alternatyvia dokumentacijos forma, leidžiančia atskleisti subjektyvų santykį su žinojimu. Archyvas čia suprantamas kaip kintanti struktūra, o darbai kviečia permąstyti ne tik pažinimo būdus, bet ir klimato kaitos įtampas bei kolektyvinės atminties mechanizmus.

Gabrielė Adomaitytė (g. 1994) – menininkė, gyvenanti ir kurianti Vilniuje, Briuselyje ir Milane. 2017 m. baigė skulptūros bakalauro studijas Vilniaus dailės akademijoje, o vėliau dalyvavo „De Ateliers“ rezidencijoje Amsterdame (2017-2019). Adomaitytės kūryboje tyrinėjamos atminties sistemos bei skaitmeninių ir analoginių vaizdų reprezentacijų sankirtos. Jos darbai eksponuoti tarptautinėse parodose Niujorke, Los Andžele, Romoje, Helsinkyje, Amsterdame, Rygoje, Vilniuje ir kitur.

Matti Aikio

OIKOS, 2023

Videokūriny (15 min. 55 sek.)

Menininko nuosavybė

„OIKOS“ – vaizdo ir garso instaliacija, kurioje susipina samių kilmės menininko Matti Aikio asmeninė patirtis ir kultūrinės šaknys. Šiuolaikinio žmogaus ryšys su gamta čia tyrinėjamas per opias temas: gamtosaugą, iškastinio kuro atsisakymą, agresyvų išteklių naudojimą bei, plačiąją prasme, ryšį su visomis gyvomis būtybėmis. Aikio akcentuoja, kad gamta dažnai suvokiama kaip kažkas išorėje – atskirta nuo žmogaus pasaulio, kaip vartojamas ar saugomas objektas. Tokia priešprieša atskleidžia akląsias žmogaus mąstysenos zonas, kurios formuoja mūsų požiūrį į aplinką. Galiausiai tai lemia gamtos išnaudojimą – ją kontroliuoja ir formuoja dominuojančios ekonominės bei politinės struktūros.

Matti Aikio (g. 1980) – suomių menininkas, kilęs iš samių bendruomenės, elnių augintojų kultūros. Baigė Trumsės šiuolaikinio meno akademiją. Savo kūryboje tiria kolonializmo palikimą, žemės teisių istoriją ir konfliktus tarp vietinių ir ne vietinių požiūrio į gamtą. Aikio kuria instaliacijas, jungiančias videomeną, garsą, tekstą ir fotografiją. Jo darbai buvo eksponuojami Helsinkio bienalėje, „Tate Modern“, Nacionaliniame Suomijos muziejuje ir kitur. Menininko kūryba iškelia marginalizuotus balsus ir kviečia permąstyti žmonijos santykį su gamta.

(Remtasi Helsinkio bienalės informacija.)

Vakarų laivų remonto įmonės statybos darbų pradžia, 1967

Transformatorinės statyba būsimos Vakarų laivų remonto įmonės teritorijoje, 1967

Žemsiurbė gilina Kuršių marias Vakarų laivų remonto įmonės akvatorijoje, 1967

Kuršių marių grunto tyrimai Vakarų laivų remonto įmonės akvatorijoje, 1967

Transformatorinės statyba būsimos Vakarų laivų remonto įmonės teritorijoje, 1967

Buitinio aptarnavimo pastato statybos pradžia Vakarų laivų remonto įmonėje, 1967

Laivų paradas Jūros šventės metu, 1969

Fotografijos

Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus ir
Klaipėdos apskrities levos Simonaitytės
bibliotekos nuosavybė

Fotografo Bernardo Aleknavičiaus kūriniuose vyrauja optimizmas, vidinė šviesa ir humanistinė viltis. Baltuoju metraštiniu vadintas menininkas dokumentinį požiūrį derino su estetiniu jautrumu, subtiliai fiksuodamas laiką, asmenybės ir tradicijų kaitą. Vengdamas negatyvumo jis ieškojo šviesių akimirų, tačiau gebėjo perteikti ir niūresnius gyvenimo aspektus. Jo realistinės, reportažinės fotografijos dažnai vaizduoja etnografinius Vakarų Lietuvos motyvus, atskleidžiamos nuoširdų, pagarba grįstą požiūrį į žmogų ir aplinką.

Bernardas Aleknavičius (1930–2020) – lietuvių fotografas, fotožurnalistas. 1956 m. baigė Kauno pedagoginę mokyklą. 1960–1962 m. dirbo Kauno rajono laikraščio redakcijoje, 1963–1992 m. buvo Vakarų Lietuvos ELTOS fotoreporteris. Nuo 1961 m. dalyvavo parodose

Lietuvoje ir užsienyje. Nuo 2000 m. – Lietuvos fotomenininkų sąjungos garbės narys. Išleido keletą fotoalbumų, tarp jų – „Tėviškė“ (1965), „Nebeužtvenksi upės bėgimo“ (2015).

Ding-dong-daddy, 2024

Skulptūra

jūsų skylė – mūsų tikslas, 2022

Videokūrinys (10 min. 16 sek.)

Menininkės nuosavybė

Filmas „jūsų skylė – mūsų tikslas“ sukomponuotas iš rastos filmuotos medžiagos (angl. *found footage*), kurioje daugiausia matomi iškastinio kuro pramonės darbuotojai. Remiantis jų asmenine patirtimi, filme atskleidžiamas materialus, tiesioginis ryšys tarp žmogaus kūno ir iškastinio kuro. Šią temą dar labiau paryškina kūrinio pavadinimas – frazė, daugelio JAV naftos kompanijų naudojama kaip reklaminis šūkis.

Madeleine Andersson (g. 1993) – danų menininkė, savo kūryboje nagrinėjanti alternatyvias istorijas ir spekuliatyvias struktūras. Taip ji siekia išryškinti ir destabilizuoti psichosocialinius suvokimo bei žinojimo aspektus. Derindama vaizdą, skulptūrą ir performansą, ji žaismingai jungia akademinį diskursą, mokslinius ir pseudo-mokslinius naratyvus, socialinę mediją bei siaubo žanro estetiką. Menininkė savo kūrybą yra pristatiusi personalinėse parodose Stokholme, „documenta“ Kaselyje, Kopenhagoje, Prahoje ir kitur.

Kalnas kalbasi su jūra, 2024

Videokūriny (58 min. 53 sek.)

① Kinas „Arlekinas“

Bangų g. 5A, Klaipėda

Rugsėjo 6 d. 16 val.

Menininkės nuosavybė

Teklos Aslanishvili kūryboje infrastruktūros projektai – uostai, geležinkeliai, „išmanieji“ miestai – tyrinėjami kaip pilietybės ir suvereniteto technologijos, nagrinėjamas santykis su jomis. „Kalnas kalbasi su jūra“ – tai filmų trilogija, atskleidžianti infrastruktūros kaštus ir poveikį Pietų Kaukazo regione – nuo kalnų iki Juodosios jūros. Čia taip pat analizuojamos tokios iniciatyvos kaip Europos Sąjungos projektas tiesti aukštos įtampos elektros liniją po Juodąją jūrą.

Infrastruktūra menininkei tampa terpe apmąstyti ne tik technologinius procesus, bet ir industrinius lūžius, galios pasiskirstymą tarp vyriausybių, bendruomenių ir gamtinių kraštovaizdžių. Ypatingas dėmesys skiriamas pietvakarių Gruzijai – regionui, kuriame nekontroliuojamas kriptovaliutų kasimas išbalansuoja energetikos sistemas ir ardo socialinius ryšius, o užtvankos trikdo ekologinę pusiausvyrą. Šiose struktūrose atsiveria nematomos, ginčytinos realybės, atsirandančios kartu su žemės infrastruktūros pertvarkymu.

Parodoje eksponuojamame kūrinyje ryšys tarp infrastruktūros ir gamtovaizdžio atliepia platesnius ekologinius ir identiteto klausimus, būdingus jūriniam tranzitui.

Tekla Aslanishvili (g. 1988) – eseistė ir kino kūrėja, gyvenanti ir kurianti Berlyne, Vienoje ir Tbilisyje. Jos kūryba buvo eksponuota tarptautiniuose muziejuose ir meno festivaliuose, tokiuose kaip „M HKA“, „Transmediale“,

„SculptureCenter“, Taipėjaus bienalė ir Baltijos trienalė.
Šiuo metu Aslanishvili yra IFK stipendininkė, doktorantė
Vienos dailės akademijoje bei Berlyno menų universite-
to „Graduate School“ narė.

Plūdrumas, 2024

Cianotipija ant popieriaus

Menininkės nuosavybė

Plūdrumas – tai būsena tarp grimzdimo ir išlikimo. Plastiko dalelė čia tampa tiek fiziniu, tiek emociniu tranzito ženklu: tarp vandens ir žmogaus, tarp nykimo ir išsilaikymo paviršiuje. Kūrinys tyrinėja ekologinį tranzitą Baltijos jūroje – nematomą, bet nuolatinį mikro- ir makroplastiko dalelių judėjimą per sienas, telkinius, gyvus organizmus.

Kairėje kompozicijos pusėje vaizduojamas stilizuotas Baltijos jūros baseino žemėlapis su pažymėtomis vandens srovėmis. Tai ekologinio judėjimo ir kaupimosi trajektorijų schema. Dešinėje – cianotipija, kurioje matyti viena plastiko mikrodalelė, padidinta iki beveik kosminio mastelio. Ji plūduriuoja gilioje mėlynoje tekstūroje, primenančioje ir vandenyną, ir dangaus skliautą.

Ši plastiko dalelė įkūnija nenutrūkstamą judėjimą – globalios taršos materialų pėdsaką. Jūra šlifuoja, transformuoja svetimkūnius ir tyliai kenčia, kol žmogus mėgina suvokti savo poveikį ekosistemai. Cianotipijoje išdidintas elementas susilieja su dangaus ir jūros vaizdiniais – plastiko dalelė tampa ne tik jamžintu objektu, bet ir ekologinio laiko bei atminties nešėja.

Arūnė Baronaitė (g. 1987) – biotechnologė ir menininkė, tyrinėjanti ekologinį sielvartą bei ekstraktyvizmo paliktas žymes gamtinėse medžiagose. Baigė molekulinės biologijos ir biotechnologijų studijas. Jos kūryba persmelkta posthumanistinės vaizduotės – miškas, dirva ir jūra čia tampa bendrakūrėjais ir liudininkais. Baronaitės fotografijos susiejamos su eksperimentine chemija – naudojami samanų ir dumblių ryškalai

suteikia galimybę prabilti medžiagai. Baronaitės kūriniai veikia kaip archyvai, fiksuojantys tai, kas nyksta, transformuojasi ir vis dar byloja. Menininkė gyvena ir kuria Klaipėdoje.

Ø (sala), 2024

Instaliacija

① Pievelė prie KKKC Parodų rūmų centrinio įėjimo

Didžioji Vandens g. 2, Klaipėda

Menininkės nuosavybė

Marmuras – viena iš menininkės Ninos Beier dažnai naudojamų medžiagų, atspindinti jos susidomėjimą marmuro virsmu iš geologinės medžiagos į kultūrinį artefaktą. Beier kūryboje pabrėžiama ir kitaip formuojama objekto istorijos ir jo simbolinės vertės riba, pasitelkiant naujas filosofines sąsajas ir požiūrio taškus. Šiam kūriniiui menininkė pasirinko marmuro ir kitokio akmens plokštes, iš pradžių išpjautas virtuvės ir vonios kambarių apdailai. Plokštes ji išdėstė taip, kad sudarytų tarsi geologinį pasaulio žemėlapi, paversdama natūralų kraštovaizdį savotišku architektūriniu objektu.

Nina Beier (g. 1975) – tarpdisciplininė danų menininkė, gyvenanti ir kurianti Berlyne bei Kopenhagoje. Savo menine praktika, grindžiama skulptūra, instaliacija ir performatyvumu, menininkė siekia atskleisti kultūrinius, socialinės klasės, lyties bei kolonializmo istorijos sluoksnius. Beier yra surengusi personalinių parodų tokiose institucijose kaip „Tate Modern“, „Kiasma“, „Konsthal Gent“, „Metro Pictures“ Niujorke. 2021 m. ji apdovanota „New Carlsberg Foundation Artist Award“ už indėlį į Danijos šiuolaikinį meną.

Vitalijus Butyrinas

Kontaktas, 1983

Fotomontažas

MO muziejaus nuosavybė

Vitalijaus Butyrino fotografija išsiskiria simbolika, vaizdine įtaiga ir fotomontažo technika. Pradėjęs nuo reportažinio stiliaus, kaip ir daugelis to meto Lietuvos fotografų, vėliau jis išvystė savitą estetiką, kurioje montažas tampa ne tik technine priemone, bet ir meninės raiškos forma. Jo kūrinuose dažnai jungiami žmogaus ir gamtos motyvai, keliama laikino, dvasinės vienovės, gimimo ir mirties klausimai. Fotomontažuose galima rasti užuominų į Mikalojaus Konstantino Čiurlionio tapybą bei muzikos ritmiką. Butyrino darbai kuria fantastinį, daugiasluoksnį pasaulėvaizdį, kuriame svarbiausia – idėjos ir emocinė gelmė, o ne techninė išraiška. Jo kūryba yra unikalus Lietuvos fotografijos mokyklos reiškiny, išsiskiriantis egzistencinių ir humanistinių temų gyliu.

Vitalijus Butyrinas (1947–2020) – vienas savičiausių Lietuvos fotografijos mokyklos atstovų. Debiutavo XX a. septintame dešimtmetyje, o nuo 1965 m. aktyviai dalyvavo parodose. Surengė 76 personalines parodas Lietuvoje ir svetur, pelnė daugiau kaip 300 apdovanojimų. 1973–1980 m. dirbo Lietuvos fotomenininkų sąjungoje.

Adam Christensen

Be pavadinimo, 2025

Performansas

Adam Christensen (g. 1979) – Londone gyvenantis tarpdisciplininis menininkas, derinantis tekstilę, muziką, instaliaciją ir performansą. Jo kūryba paremta asmenine patirtimi, kurioje susipina kasdienybės teatrališkumas ir emociniai išgyvenimai. Christensenas kuria dainų tekstus ir atlieka juos pasitelkdamas ekstravagantišką, paties susikurtą *drag* įvaizdį. Menininko darbai buvo pristatyti Hamburgo, Londono, Kopenhagos ir kitų miestų galerijose bei meno centruose. Jis taip pat atliko performansus OGR Turine, „Serpentine Galleries“ Londone ir „Glasgow International“.

[Be pavadinimo], 1905

Fotografijos

Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus
nuosavybė

Mikalojaus Konstantino Čiurlionio fotografijoje, kaip ir tapyboje, juntamas siekis išgryninti formą, perteikti erdvės ritmą, nuotaką ir dvasią. Menininko vaizdai lakoniški, estetiškai tvarkingi, dažnai fragmentiški – menkas žmogaus siluetas kontrastuoja su gamtos didybe. Čiurlionis fiksavo jūrą ir gamtą, eksperimentavo su kompozicija, šviesa ir perspektyva. Jo fotografijose atsiskleidžia muzikinė struktūra, poetiškas mąstymas ir matymas. Nors jis nenaudojo sudėtingų technikų, Čiurlionio darbai novatoriški ir atskleidžia modernizmo atgarsius Lietuvos fotografijoje. Iš naujo atrasta menininko fotografinė raiška šiandien laikoma neatskiriama jo kūrybos dalimi.

Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875–1911) – žymiausias lietuvių dailininkas, kompozitorius, chorvedys ir kultūros veikėjas. Karjerą pradėjo kaip kompozitorius – tarp žymiausių jo muzikinių kūrinių yra simfoninės poemos „Miške“ ir „Jūra“. Būdamas 27-erių įstojo į Varšuvos piešimo mokyklą ir pradėjo aktyviai tapyti. Iš daugiau nei 200 baigtų tapybos darbų išsiskiria „Pasaka (Karalių pasaka)“ (1909), „Rex“ (1909), „Sonata Nr. 5 (Jūros sonata)“ (1908). Vienu reikšmingiausių kūrinių laikomas paveikslas „Rex“, kuriame susijungia prancūzų astronomo Camille'io Flammarion'o knyga, Šv. Rašto, indoeuropiečių mitologijos įtakos ir dailininko asmeninė patirtis.

(Remtasi Skirmanto Valiulio ir Stanislovo Žvirgždo straipsniu „Mikalojus Konstantinas Čiurlionis – fotografas“.)

Du paukščiai, dvi saulės (iš fotografijų ciklo „Čia tada, ten dabar“), 2018–2019

Fotografija

Menininkės nuosavybė

Dovilės Dagienės fotografijų ciklas „Čia tada, ten dabar“, sukurtas analoginės fotografijos būdu, tyrinėja laiko tėkmę pasitelkiant dvigubos ekspozicijos techniką. Kiekviename atspaude tarp dviejų užfiksuotų saulės spindulių yra aštuonių minučių tarpas. Šis eksperimentas gimė iš menininkės siekio fotografijoje atrasti savitą laikiškumo raišką ir vizualiai perteikti atminties bei laiko pojūtį statiškoje vaizdo plokštumoje. Fotografija „Du paukščiai, dvi saulės“ sukurta Nidoje.

Dovilė Dagienė (g. 1981) – fotomenininkė, gyvena Vilniuje. 2020 m. apsigynė meno daktaro laipsnį Vilniaus dailės akademijoje. Jos kūryba jungia atmintį, užmarštį, laiką, vietą ir vaizduotę – tai subtilūs pasakojimai, balansuojantys tarp fotografijos, fitografijos ir atminties meno. Nuo 2006 m. dalyvauja parodose Lietuvoje ir užsienyje. Tarp svarbiausių įvertinimų – II vieta Pasaulio fotografijos apdovanojimuose (2015), J. Dovydeno (2019) ir B. Buračo (2020) premijos bei tarptautinis pripažinimas meno mugėje „ArtVilnius“ (2021).

Akcija „Neringai – nacionalinio parko statusą“, 1989

Fotografija

Menininko nuosavybė

Prieš trisdešimt metų, praėjus vos kelioms dienoms po Baltijos kelio, Nidoje įvyko ekologinė-politinė akcija „Neringai – nacionalinio parko statusą“. Tuo metu Kuršių nerija vis dar priklausė pasienio zonai – čia buvo dislokuoti sovietiniai daliniai, o įvažiavimą kontroliavo karinis kordonas. Į akciją susirinkusių žmonių eiseną nuo Nidos savivaldybės pajudėjo link jūros. Nors oras buvo žvarbus, susirinko beveik visi Nidos gyventojai ir nemažai poilsiautojų. Pliažė vyko mišios, dalyta komunija, žmonės klūpėjo ant smėlio, susikibo rankomis. Kai kurie laikė Lietuvos ir kitų šalių vėliavas, plakatus, skambėjo patriotinės dainos. Akcijos dalyvių siekis greitai buvo įgyvendintas – 1991 m. įkurtas Kuršių nerijos nacionalinis parkas, o 2000 m. Kuršių nerija įtraukta į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą.

Vytautas Daraškevičius (g. 1946) – Lietuvos fotomenininkų sąjungos narys. Fotografuoja daugiau nei penkis dešimtmečius. Surengė per keturiasdešimt personalinių parodų, o jo darbai eksponuoti tiek Lietuvoje, tiek užsienyje, pelnę ne vieną apdovanojimą. Daraškevičius daug dėmesio skiria lietuvių etnokultūros tematikai, yra išleidęs septynis fotografijos albumus.

„Doooooris“

Musė, 1995

Drugelis, 1995

Velniava, 1994

Dangus virš Tolminkiemio, 1994

Fotografijos

MO muziejaus ir Mikalojaus Urbono nuosavybė

1990 m. Klaipėdoje trys tapytojai (Audrius Jankauskas, Saulius Kanapeckas, Arvydas Karvelis) ir du fotografai (Remigijus Treigys, Raimundas Urbonas) įkūrė neformalią grupę „Doooooris“. Jie parašė manifestą ir surengė kelias parodas Klaipėdoje, Kaune bei Panevėžyje. Šalia „rimtų“ kūrinių ekspozicijoje ir bendrus darbus, pasirašytus „Do...ris“ – raidžių „o“ skaičius kito pagal prisidėjusių narių skaičių. Menininkai sąmoningai vengė konkretaus koncepto – jų kūryba rėmėsi žaismingumu, o interpretacijas jie palikdavo žiūrovams. Grupės pavadinimą įkvėpė „The Doors“ – *acid rock* muzikos grupė.

Svarbi „Doooooris“ veiklos ašis – pasipriešinimas taisyklėms, tvarkai ir oficialumui: tai buvo atsakas Klaipėdoje pripažintai menininkų grupei „Prarastoji karta“. Pasipriešinimą „Doooooris“ veikloje galima suvokti ir kaip oponavimą propagandinei sovietinio meno funkcijai, pasitelkiant tarpdiscipliniškumą, mišrias medijas ir savotišką pašaipą. Vienas iš manifesto teiginių: „Grupės Doooooris nariai žino, ką daro, bet nedaro.“ Grupė (ne)daro, kiekvienu žingsniu skatindama žiūrovą abejoti ir tuo, ką jis mato, ir tuo, ką laiko sava tiesa. „Doooooris“ ant fotografijų kažką pripiešdavo ar priklijuodavo, naudojo mįslingus užrašus, atvirus interpretacijoms, bei surrealistinius, net antisovietinius elementus. Galiausiai tai – tapybos ir fotografijos dialogas, parodantis,

kad tai, ką matome, gali būti tiesiog tai, ką matome:
„pakviliojimas“ be užslėptos minties gali būti savaime
vertingas.

Milda Drazdauskaitė

[Be pavadinimo], 1982–1983

Fotografijos

Mato Judickio nuosavybė

Fotografės Mildos Drazdauskaitės unikali vizualinė estetika ryškiausiai atsiskleidžia fotografuojant žmones – ypač kaimo gyventojus, menininkės artimuosius. Jos darbuose žmonės pozuoja – čia nėra fiksuojama spontaniška, nerežisuota akimirka, kaip tai buvo įprasta lietuvių fotografijos klasikų kūryboje. Šiuose sąmoningai režisuotuose vaizduose atsispindi žaismingumas, tačiau jis nėra pašaipus ar ironiškas. Priešingai – fotografuojamieji, regis, priima savo vaidmenis su nuoširdumu.

Drazdauskaitė renkasi kurti nuotraukas atminčiai – tokias, kokias dažnai matome šeimos albumuose. Fotografuojami asmenys tarsi sustingdomi laike, o jų nuoširdumas ir veiduose atsispindinčios emocijos yra atpažįstamos ir šiandien. Šis fotografijų bruožas panaiškina mistiką ir archajiškumą, siūlydamas žiūrovui priimti vaizdus kaip žemiškus, kasdieniškus ir netgi artimus dabarties patirčiai.

Šioje parodoje eksponuojamos fotografijos sukurios Nidoje, o pačią Drazdauskaitę įamžino kolegos fotografai.

Milda Drazdauskaitė (1951–2019) baigė Vilniaus Salomėjos Nėries vidurinę mokyklą, vėliau – Vilniaus inžinerinį statybos institutą (dabar – Vilniaus Gedimino technikos universitetas). 1978 m. tapo Lietuvos fotomenininkų sąjungos nare. 1994 m. jai suteiktas Tarptautinės meninės fotografijos federacijos (FIAP) fotografės menininkės (AFIAP) vardas, 2005 m. – Lietuvos meno kūrėjos statusas. 1977–1990 m. dirbo Lietuvos fotografijos meno draugijoje, vėliau – Lietuvos fotomenininkų sąjungoje. 1980 m. surengė pirmą personalinę parodą.

Irena Giedraitienė

Išgyventi, 1990

Dvigubas portretas 2, 1972

Rūpestis, 1998

Protestas, skriauda, skausmas, 1970

Fotografijos

Menininkės nuosavybė

Didžioji dalis Irenos Giedraitienės fotografijų įamžina dirbančius žmones sovietmečiu, tačiau jos kūryba aprėpia ir įvairius kitus gyvenimo momentus – šventes, kasdienybės akimirkas. Nors daugelis nuotraukų buvo kuriamos kaip užsakyti reportažai, šiandien jose atsiskleidžia ir sovietinės ideologijos įtaka.

Menininkės darbai saugomi Šiaulių fotografijos muziejuje, taip pat Ispanijos, Prancūzijos, Niujorko fotografijos muziejuose bei centruose. Šioje parodoje eksponuojamose fotografijose įamžinti Giedraitienės artimieji.

Irena Giedraitienė (g. 1935) – Lietuvos fotomenininkų sąjungos narė nuo 1968-ųjų. Vienintelė moteris Lietuvoje, pelniusi apdovanojimą Pasaulio spaudos fotografijos konkurse 1975 m., bei konkurso „Aukso akis“ laureatė, gavusi aukso medalį. Dalyvavo daugiau nei 60 personalinių ir 100 grupinių parodų Lietuvoje bei užsienyje.

Nesugalvoti dalykai I, 1988
Videokūrinys (6 min. 5 sek.)
Menininko nuosavybė

Kūrinys iš ciklo „Nesugalvoti dalykai“ grindžiamas garso ir vaizdo sąveika. Tai pirmoji menininko Henriko Gulbino videomeno serija, kurios pagrindas – šviečiantys veikiančio televizoriaus vaizdai, išgauti sujungus televizoriaus signalą su videomagnetofonu. Taip kuriamas dinamiškas vaizdo srauto efektas, o vėliau visa tai montuojama ir papildoma muzikiniu fonu. Šis videodarbo ciklas buvo pristatytas 1988 m. parodoje „Susitikimai“ Klaipėdos parodų rūmuose – vienoje pirmųjų lietuvių videomeno ekspozicijų.

Henrikas Gulbinas (g. 1960) – vienas lietuvių videomeno pradininkų, dokumentinių filmų kūrėjas. Pirmąją vaizdo kamerą įsigijo 1985 m. ir netrukus pradėjo savarankiškai eksperimentuoti su buitinais videomagnetofonais, kurdamas vaizdo ir garso sintezes. Jo ankstyvieji darbai eksponuoti parodose Lietuvoje, eksperimentinio kino festivaliuose Paryžiuje, Hamburge ir kitur. Muzika visada buvo svarbi Gulbino kūrybos dalis.

X dūžių per minutę, 1996

Videokūrinys (1 min. 35 sek.)

„Meno avilio“ Sinematekos kolekcija

Šis trumpas videodarbas nagrinėja moters kūno ir motinystės santykį. „X dūžių per minutę“ – vienintelis moters kūrinys pirmojoje lietuvių videomeno rinktinėje „Geriausi lietuvių videomeno darbai“. Karlos Gruodis videomenas tiesiogiai susijęs su feministine veikla ir feminizmo diskursu.

Karla Gruodis (g. 1965) – Kanados lietuvė, menininkė, vertėja, redaktorė. Gyvena ir kuria Lietuvoje. Ji viena pirmųjų pradėjo formuoti feminizmo diskursą šalyje: 1995 m. sudarė pirmąją lietuvišką feminizmo antologiją „Feminizmo ekskursai: moters samprata nuo Antikos iki postmodernizmo“, taip pat vedė feminizmo teorijos seminarus Vilniaus ir Pedagoginiame universitetuose.

Akimirkos. Tėvo mirtis, 1992–1996

Fotografijos

Menininko nuosavybė

Vidmanto Ilčiuko (g. 1957) kūryba glaudžiai siejasi su Lietuvos fotografijos mokyklos virsmu – pereinamuoju laikotarpiu nuo humanistinės tradicijos prie socialinio peizažo ir eksperimentinės fotografijos. Į fotografiją jis atėjo iš tapybos, o XX a. devintame dešimtmetyje ėmė gilintis į transgresyvias temas.

Naudodamas kelių kadro sandūrą viename negatyve, fotografuodamas per subraižytą stiklą ar ekranus, menininkas tyrinėja efemeriškumo, laikinumo, mirties ir ribinių būsenų temas. Jam svarbus ne tik fotografijos motyvas, bet ir jos materialumas – technologiniai procesai bei formalūs sprendimai tampa tampa neatsiejamu kūrinio prasmės dalimi.

Vėlesnėje kūryboje Ilčiukas vis dažniau linksta į instaliaciją – fotografija čia jungiasi su erdve, laiku ir objektais, formuodama vientisą naratyvą. Parodose menininkas dalyvauja nuo 1974 m., o 2003 m. pelnė „Henkel Art.Award“ meno apdovanojimą. Ilčiuko kūrinių yra Lietuvos dailės muziejaus rinkiniuose, Jungtinių Tautų būstinėje Ženevoje, taip pat privačiose kolekcijose Lietuvoje ir užsienyje.

[Be pavadinimo], 2025
Skaitymo performansas

Naujas Agnės Jokšės tekstinis performansas – tai patyriminė kelionė, inspiruota meninink* santykio su Vakarų Lietuvos LGBTQIA+ bendruomene bei jos pasakojimais. Nebinarinė anininikinė kalba, kuria sukurtas šis tekstas, yra svarbi programinė Jokšės kūrybos priemonė ir tikslas. Šią kalbą meninink* kūrė inspiruota žemaičių tarmės.

Agnė Jokšė (g. 1993) – Vilniuje kuriant* meninink*, savo praktikoje jungiant* videokūrinius, tekstą, performansą ir kalbos tyrimus. Pasitelkdam* autoetnografiją ir kolektyvinės atminties naratyvus, Jokšė nagrinėja meilės, intymumo, draugystės ir *queer* patirčių temas. Balsas Jokšės kūryboje veikia kaip afektyvi, kūniška priemonė, suteikianti darbams intymumo. Meninink* kūriniai buvo pristatyti „Centre Pompidou“, „Palais de Tokyo“, „Kunsthalle Münster“, KINDL, Šiuolaikinio meno centre Vilniuje, GIBCA, „e-flux screening room“ ir kitur.

Nematyti, 2023

Instaliacija

Menininkės ir „Temnikova & Kasela“ galerijos nuosavybė

„Nematyti“ – tai atspindys visko, ko žmonės jūroje negalėjo ar nenorėjo išvysti. Ikimokslinėje vaizduotėje jūra buvo glaudžiai susijusi su mitologiniais sutvėrimais – undinėmis ar vandens pabaisomis, įkūnijančiomis baimes ir pavojus, siejamus su vandens gelmėmis. Net ir šiandien jūros bei vandenynai išlieka viena paslaptingiausių, tolimiausių žmonijai erdvių. Vandens kūnai šiais laikais yra atsidūrę kritinėje ekologinėje situacijoje – nors kai kurie žmonės šią problemą aktyviai tyrinėja, dauguma pasirenka ją ignoruoti. Kūrinys vaizduoja keistą, bangų išmestą būtybę, gulinčią ant prišiukšlinto kranto, nusėto jūržolėmis. Ji primena skirtingų periodų, taip pat ir dabarties, įsitikinimus ir baimes, susijusias su vandens pasauliu.

Edith Karlson (g. 1983) – estų menininkė, gyvenanti ir kurianti Taline. Baigė Estijos dailės akademijos skulptūros ir instaliacijos studijas. Pasitelkdama mišrią techniką, Karlson kuria ekspresyvias, neretai didelio formato skulptūrines instaliacijas, kuriose dominuoja žmonių ir gyvūnų figūros – nuo keraminių šunų iki betoninių neandartaliečių. Jos kūrinių nuotaika dažnai melancholiška, bet kartu žaisminga ir daugiaprasmė. Menininkės darbai buvo pristatyti tiek Estijoje, tiek tarptautinėse parodose, įskaitant Estijos paviljoną 60-ojoje Venecijos bienalėje, „Museum der bildenden Künste“ Leipcege, „Amatorska“ galerijoje Londone.

Kantas vaikšto, 2003–2004

Fotografijų ciklas

Menininko nuosavybė

Joachimo Koesterio kūrinys „Kantas vaikšto“ tyrinėja maršrutus, kuriais XVIII a. Karaliaučiuje (dabar – Kaliningradas) vaikščiojo filosofas Imanuelis Kantas. Dokumentuodamas šias kryptis, menininkas atveria fizinius istorijos, užmaršties ir apleistų vietovių kodus. Šioje, kaip ir kitose jo fotografijose, dažnai matomi tušti, nykstantys urbanistiniai kraštovaizdžiai, keliantys klausimą: ką šiandien reiškia praeities pėdsakas? Darbui aktualus kontrastas tarp šiandienės tylumos ir laikotarpio, kuriame gyveno Kantas. Kūrinys nagrinėja praeities ir dabarties santykį, o menininkas veikia kaip tarpininkas tarp epochų. Koesteris pasitelkia fotografiją ir naratyvą, sustabdydamas fizinę Kanto pramintų takų realybę ir tekstus, taip praplėsdamas žiūrovo suvokimą. Sąveika tarp vaizdo ir teksto sukuria erdvę kontemplančiai praeitį ir istorinę atmintį.

Joachim Koester (g. 1962) – danų šiuolaikinio meno kūrėjas, derinantis instaliaciją, fotografiją ir garsą. Gyvena Kopenhagoje ir Bruklino. Jo meninė praktika remiasi kelionėmis po pasaulį, įamžinant mažiau žinomas vietas ir skatinant permąstyti istorinius naratyvus. Savo kūriniuose menininkas jungia realius ir fikcinius elementus. Koesterio darbai saugomi „MoMA“, „Tate Modern“, „Centre Pompidou“. Šiuo metu jis dėsto Malmės dailės akademijoje.

Prie jūros, 1973

Prie jūros, 1976

Prie jūros, 1978

Prie jūros, 1983

(iš ciklo „Sekmadieniai“, 1973–1983)

Menininko nuosavybė

Algimanto Kunčiaus fotografijoms būdingas santūrumas, lyrika ir „fotografiškumo“ siekis – menininkas vengia tiesioginių metaforų ar siužetų, leisdamas pačiam vaizdui kalbėti. Kunčių su vadinamąja Lietuvos fotografijos mokykla sieja ne tik priklausymas tai pačiai kartai, bet ir šie esminiai kūrybos bruožai.

Dirbdamas tuomet paplitusiu reportažiniu formatu, jis fiksavo šventadienius kaimuose, prie jūros, Palangos paplūdimyje, kur iš poilsiautojų išsiskiria šventiškai pasipuošę, iš atlaidų atvykę žmonės. Nors ciklas kurtas sovietiniais laikais, jame numanomi religiniai motyvai (dėl jų „Sekmadieniai“ buvo cenzūruoti). Fotografija Kunčių domino kaip gana objektyvus tikrovės atvaizdas, turintis tiek meninę, tiek dokumentinę vertę. Pats atlikdamas spausdinimo procesą, menininkas išstobulino švelnių pustonių gradaciją, primenančią piešinio faktūrą. Apie lietuviškumą, mūsų šalies kraštovaizdį, žmonių santykius ir būtį – temas, svarbias daugeliui Lietuvos fotografijos mokyklos atstovų – Kunčius ne tik pasakoja, bet ir subtiliai parodo jų kasdienį grožį.

Algimantas Kunčius (g. 1939) – vienas ryškiausių Lietuvos fotografijos mokyklos kartos atstovų. Studijavo teisę, vėliau – muzikos pedagogiką Vilniuje. 1963–1965 m. dirbo savaitraščio „Literatūra ir menas“ fotoreporteriu, 1965–1981 m. žurnalo „Kultūros barai“ fotokorespondentu. Dalyvavo Maskvoje ir Vilniuje

vykusiose reikšmingose parodose, kurios padėjo fotografijai Lietuvoje įgyti meninės raiškos statusą. Be žymiausių savo ciklų, tokių kaip „Sekmadieniai“ ar „Tolių vaizdai“, menininkas taip pat fotografavo Vilniaus architektūrą, natiurmortus, debesis.

Kvėpavimas, 1993

Videokūrinys (47 sek.)

Menininko nuosavybė

Česlovo Lukensko kūrybai būdingas eksperimentinis akcionizmas, konceptualumas ir ryškus performatyvumas. Jo darbuose naudojami materialūs objektai – geležis, šiukšlės, nudažyti baldai – tampa irimo, absurdo ir žmogaus bei aplinkos santykio metaforomis. Kūryboje dominuoja žmogaus kūnas – kaip veiksmo įrankis ir objektas. Menininkas derina įvairias medijas: performansą, instaliaciją, videomeną, poeziją, tapybą. Jo darbuose dažnai pasitelkiama ironija, rituališkumo motyvai, nagrinėjamos socialumo ir asocialumo ribos, gyvybės ir mirties ciklai, menininko paliekamo kūrybinio pėdsako trapumas.

Česlovas Lukenskas (g. 1959) – tapytojas, koliažų, performansų kūrėjas. Nuo 1981 m. aktyviai dalyvauja parodose. 1989–2009 m. buvo grupės „Post Ars“ narys. 1993 m. kartu su šia grupe pelnė Didįjį prizą už žemės meno ir kraštovaizdžio regeneravimo projektą „Partitūra“ tarptautinėje bienalėje „Europa-Biennale Niederlausitz II“ Vokietijoje. Menininko darbų yra Lietuvos ir užsienio muziejuose bei privačiose kolekcijose.

III, IV (iš ciklo „Naujos jūros“), 2019
Fotografijos
„Noewe foundation“ kolekcija,
Skirmantės Kvietkauskienės nuosavybė

Fotografijų ciklas „Naujos jūros“ apmąsto klimato kaitą kaip nematomą, bet visur esantį reiškinį, vadinamąjį hiperobjektą. Menininkas fiksuoja jūros ir žmogaus sąveiką kaip bendrą kūrybos procesą, kuriame vaizdas gimsta iš šviesos, laiko ir atsitiktinumo. Serija sukurta analoginiu būdu, be skaitmeninės korekcijos – čia svarbios net dulkės ar iškreiptas horizontas.

„Naujos jūros“ kviečia į tylų apmąstymą apie gamtos kaitą, ribotumą ir galimybę atgimti griūties fone. Tai meditatyvi fotografijos praktika, kurioje jūra tampa ne tik motyvu, bet ir popieriumi, partneriu, balsu. Šiuose darbuose keliamas klausimas: ar mūsų gyvenimo būdo nenumatyti šalutiniai padariniai galėtų tapti postūmiu naujiems, tvaresniems veikimo modeliams?

Paulius Makauskas (g. 1986) – iš Palangos kilęs menininkas, baigęs audiovizualinių menų studijas Vilniaus dailės akademijoje. Dirbo kino industrijoje, reklamos srityje. Dalyvauja fotografijos parodose Lietuvoje ir užsienyje. 2020 m. tapo vienu iš „International Photography Awards“ analoginės fotografijos kategorijos nugalėtojų – iš daugiau nei 13 tūkst. darbų, atsiųstų iš 120 šalių, Makauskas pateko tarp 13 stipriausių pretendentų į metų fotografo titulą.

Laiko – per akis, 2023

Instaliacija

Menininko nuosavybė

Instaliacijos erdvėje išdėstyta serija lygių, blizgių komercinių vitrinų, įprastai naudojamų prabangiems laikrodžiams demonstruoti. Tačiau čia vitrinos tuščios – išlikę tik jų aukšti karkasai su apšviestais, beprasmiškai besisukančiais pjedestalais. Lentynose, kuriose įprastai būtų eksponuojami prabangūs objektai, matomos tik dulkės, stiklo šukės ir smulkios plastiko dalelės.

Objektų nebuvimas sustiprina pačių vitrinų skulptūrinę vertę – jos tampa beprasmiškos prabangos relikvijomis, išlikusiomis iš vartotojiškos visuomenės, kurioje žmogus ieško ne daikto vertės, o jo pažado, galios suteikti prasmę. Simonas Dybbroe Mølleris kuria priešingybę vizualumui – dėžę, konteinerį, pjedestalą ir gal net objektą, kuriame galima palikti savo troškimą ir ilgesį. Tą ilgesį, kurį formuoja kapitalizmas bei vartojimo kultūra ir kuris tampa vis labiau nepasotinamas.

Simon Dybbroe Møller (g. 1976) – menininkas, tyrinėjantis jutiminės patirties ir medių poveikio žmogaus pasaulėjautai bei kūniškumui temas. Jo kūrinuose dažnai nagrinėjama fizinių objektų materialumo reikšmė šiuolaikinės vizualiosios kultūros kontekste. Menininkas yra surengęs personalinių parodų Vilniaus Šiuolaikinio meno centre, Romos „Fondazione Giuliani“, San Paulo kunsthalleje ir kitur. Dalyvavo tarptautinėse bienalėse bei grupinėse parodose, tarp jų – „Palais de Tokyo“, „Centre Pompidou“, „MOCA Detroit“. Dybbroe Mølleris taip pat yra buvęs kvietinis dėstytojas Harvardo universitete, Miuncheno ir Liono dailės akademijose.

Paulina Mongirdaitė

[Be pavadinimo], 1905–1914

Fotografijos

Dainiaus Raupelio nuosavybė

Paulina Mongirdaitė (Pauline Mongird, apie 1865–1924) – pirmoji žinoma moteris fotografė Lietuvoje, viena iš atvirukų leidybos pradininkių šalyje. Gimė bajorų Mečislovo ir Sofijos Mongirdų šeimoje. 1880–1884 m. mokėsi privačiame Henrykos Czarnockos pensione Varšuvoje. Apie 1885 m. su šeima apsigyveno Palangoje. Viešėdama Varšuvoje susidomėjo fotografija, lankė fotografijos ateljė, įsigijo reikalingą aparatūrą ir pradėjo fotografuoti.

Jai priskiriami keli reikšmingi fotografijos darbai, kuriuose pateikiami vieni ankstyviausių Lietuvos pajūrio vizualinių liudijimų: 49 nuotraukų albumas „Kretynga“ (1890), litografiniai albumėliai „Palangos jūros maudyklės“ (*Polonga Bains de mer*, apie 1892 m.) bei „Palanga: Paulinos Mongirdaitės ateljė“ (*Polonga: Atelier de Pauline Mongird*, iki 1912 m.).

Sliekas (iš serijos „Žemės potencialas“), 2017

① Lietuvos jūrų muziejus (tarp muziejaus ir reabilitacijos centro)
Smiltynės g. 3, Klaipėda

Embrionas (iš serijos „Žemės potencialas“), 2017

Aluminis

① „Akropolis“, šalia H&M parduotuvės
Taikos pr. 61, Klaipėda

Menininkės ir „Temnikova & Kasela“ galerijos nuosavybė

Kurdama skulptūrą „Embrionas“ Katja Novitskova panaudojo internete rastą embrioninių kamieninių ląstelių atvaizdą, paimtą iš straipsnio apie CRISPR – revoliucinę genomo redagavimo technologiją. Nors CRISPR siūlo pažangias galimybes – nuo žemės ūkio tobulinimo iki genetinių ligų prevencijos – daugiausia diskusijų kyla dėl jos taikymo žmogaus embrionams. Šis vaizdinys kelia klausimų apie ateities scenarijus, anksčiau priklausius tik mokslinės fantastikos sričiai: ar žmonės gali būti „kuriami“?

Kitas kūrinys, „Sliekas“, remiasi internete rasta vizualine medžiaga, surinkta iš įvairių aplink Žemę skriejančių palydovų. Šie duomenys – apie oro srautus ar žemės drėgmę – kompiuteriniais modeliais paverčiami spalvotais vaizdais, leidžiančiais įžvelgti nematomus gyvybę palaikančius mechanizmus. Greta kosminio mastelio Novitskova įtraukia ir žemišką elementą – paprastą slieką, kuris daro tiesioginę įtaką dirvožemio kokybei ir ekosistemos pusiausvyrai. Abu šie vaizdiniai – mikroskopinis ir planetinis – tampa priemonėmis permąstyti, kaip pažinimas, technologijos ir vaizdo reprezentacija formuoja mūsų santykį su aplinka, gyvybe ir pačiais savimi.

Katja Novitskova (g. 1984) – estų menininkė, gyvenanti ir kurianti Amsterdame. Jos kūryba tiria technologijų

poveikį vaizdavimui, ypač biologinių sistemų reprezentavimą mikroskopiniu lygmeniu, pasitelkiant algoritmus ir dirbtinį intelektą. Naudodama *ready-made* objektus, tokius kaip vaikiškos sūpynės, paverstos į mokslinės fantastikos būtybes, Novitskova kritiškai reflektuoja naujų technologijų ryšį su rūpesčiu ir globa. Menininkė atstovavo Estijai Venecijos bienalėje (2017), jos darbai eksponuoti „MoMA“, „Whitechapel“ galerijoje, „Hamburger Bahnhof“. Išleido keletą menininko knygų (*artist book*).

Vitalija Petraitytė

Rugiuose (iš ciklo „Aukojimas“), 2021

Rausvas atodrėkis (iš ciklo „Aukojimas“), 2021

Aliejus ant drobės

Menininkės nuosavybė

Naujausias Vitalijos Petraitytės tapybos etapas ženkliai skiriasi nuo ankstesniųjų – išnyko potėpiai ir ryškios spalvos, juos pakeitė ramybė, apmąstymas, kontempliacija. Per abstrakčius motyvus menininkė tyrinėja dvasinius žmogaus siekius, santykių, pasirinkimų prasmę, būtinybę išsikalbėti pasaulyje, kuriame trūksta klausančiųjų. Kūryboje reflektuojama stebėtojos pozicija, siekiama vidinės pusiausvyros, dalijamasi platesniu pasaulėvaizdžiu bei gilesne gyvenimo filosofija.

Vitalija Petraitytė (g. 1973) – tapytoja iš Klaipėdos, Lietuvos dailininkų sąjungos ir LATGA narė. Yra surengusi personalinių parodų Lietuvoje ir užsienyje (Latvijoje, Sakartvele, Italijoje, Estijoje). Dalyvauja bienalėse, simpoziumuose ir pleneruose, inicijavo kebias grupines parodas, tarp jų – ir povandeninę parodą Alaušo ežere.

Sluoksniavimas 2, 2024

Sluoksniavimas 3, 2024

Dažytas medis

Menininko nuosavybė

„Sluoksniavimas“ – tai konceptualus kūrinys, kuriame paveikslas dekonstruojamas iki savo pirminės, struktūrinės esmės. Šis darbas sąmoningai laužo įprastą tapybos paradigmą: žvilgsnis nukreipiamas ne į paviršių, ant kurio kuriamas vaizdas, bet į tai, kas įprastai lieka nematoma – kaiščius, porėmio fragmentus, rėmo struktūrą. Šie iš pažiūros grynai funkciniai elementai tampa vizualiais ir prasminiais dėmenimis: čia vaizdą kuria ne pigmentas, o medžiagiškumas ir komponavimas.

Instaliacijoje tapyba pereina į skulptūrą – tai tranzitas iš dvimatės plokštumos į objektinį meną. Nors forma įgyja tūrį, išlieka tapybinės logikos raiška. „Sluoksniavimas“ dekonstruoja paveikslo sampratą, paversdamas tapybą tyrimo apie vaizdo galimybę priemone.

Naudojamos medžiagos – atsarginių kaiščių likučiai, kviečiantys permąstyti kūrybos išeitis: kaip atlieka gali virsti meno dalimi. Menininko sukaupti nebereikalingi kaiščiai tapo naujo mąstymo impulsu. Ironiškai žvelgdamas į jų funkciją – plėsti porėmį – šiuo kūriniu jis siūlo praplėsti ir vaizduotę.

Rodion Petroff (Rodion Petrov, g. 1985) 2011 m. baigė Vilniaus dailės akademijos dailės magistrantūrą. Nuo 2005 m. dalyvauja grupinėse parodose Europoje ir už jos ribų. Jo kūryba pristatoma galerijose, muziejuose ir tarptautinėse meno mugėse. Menininko darbų yra privačiose kolekcijose Europoje ir JAV.

Emilija Povilanskaitė

Thecosomata, 2024

Instaliacija

Emilija Povilanskaitė ir Clara Schweers

Poviršis, 2025

Instaliacija

Menininkų nuosavybė

Emilijos Povilanskaitės instaliacija „The Thecosomata“ įkvėpta istorinių elektros tyrinėjimų ir kūrinų, tokių kaip „De Sollertia Animalium“ ar „Parallel Botany“, apmąstančių nematomą gyvybę tariamai negyvuose objektuose. Šiame darbe vystomas spekuliatyvus pasakojimas apie jūros drugelį – gležną, bet ekosistemai svarbų moliuską, kurio evoliucija įsivaizduojama kaip galinti įgyti neįprastų energijos transformacijos formų. Instaliacija kviečia permąstyti pasaulį, kuriame net menkiausios gamtos formos slepia dinamišką galią.

Povilanskaitės ir Claros Schweers serijoje „Poviršis“ naudojamos medžiagos – stiklas, neonas, sidabro dangą, laidai, transformatoriai – jungia organinius motyvus su technologine struktūra. Skulptūros tampa tarsi gyvos sistemos, pereinančios iš permatomumo į atspindį, iš ramybės į svytėjimą.

Emilija Povilanskaitė (g. 1997) – tarpdisciplininio meno kūrėja ir kino režisierė. Jos daugialypiai darbai apima technologijas, kvapus ir programavimą, o senasis folkloras bei mitų pasakojimai transformuojami į šiuolaikines technologines erdves. Menininkė kuria išgalvotus pasaulius, kurie įtraukia kelias jusles, taip plėtodama ryšį tarp technologijų, vaizduotės ir įkūnyto

žmogaus patyrimo. Povilanskaitės kūryba pristatyta Nyderlanduose, Japonijoje, JAV, Australijoje, Italijoje ir kitur.

Clara Schweers (g. 1994) – Nyderlandų menininkė, kurios kūryboje subtiliai susipina skaitmeninis ir fizinis pasauliai. Studijų Eindhoveno dizaino akademijoje metu ji pradėjo tyrinėti kompiuteriniu būdu modeliuotų formų ribas ir potencialą. Menininkė interpretuoja iš anksto modeliuotų figūrų judesius, išryškindama naujas, skaitmeninę kilmę atspindinčias elgsenos savybes. Savo praktikoje ji jungia įvairias medijas: stiklą, keramiką ir skaitmeninį vaizdą. Stiklas tampa nuolatinio kūrybos elementu, leidžiančiu tyrinėti formos trapumą ir ilgaamžiškumą.

Akcija „Apkabinkime Baltiją“, 1988

Pasieniečiai, prie Latvijos sienos, 1992

Pasieniečiai, Šventoji, 1992

Klaipėdos Senamiestis (nuo 1 iki 14), 1976–1988

Fotografijos

Menininko nuosavybė

Romualdas Požerskis – vienas svarbiausių XX a. septintame dešimtmetyje išryškėjusių Lietuvos fotografijos tradicijų tęsėjų, savitai plėtojantis vyresniųjų kolegų suformuotą fotografijos stilistiką. Požerskiui būdingą humanistinę pasaulėžiūrą, atsiskleidžiančią jo darbuose, taikliai apibūdina paties fotomenininko žodžiai: „Menas – tai gebėjimas priartėti prie žmogaus“, o per meną atsiskleidžia ir tautos dvasinė būseną.

Tokią meninės fotografijos sampratą – kaip meno formos, peržengiančios tradicines ribas – Požerskis įgyvendino įvairiose serijose. Šioje parodoje eksponuojamose jo fotografijose įamžinta 1988 m. vykusio ekologinė akcija „Apkabinkime Baltiją“. Kaip tylus stebėtojas, jis fiksavo akimirkas be patoso – vaizduose svarbesnis ne vizualinis efektas, o idėjinė prasmė.

Ciklas „Klaipėdos senamiestis“ (1976–1985) pasakoja apie to laikotarpio Klaipėdą bei fotografo santykį su šiuo miestu. Laike sustingdyti žmonės, kasdienės situacijos – be akivaizdžių ženklų, be atpažįstamų bažnyčių ar paminklų, tačiau juntamas miesto pulsas. Požerskio fotografijos randa savo vietą nuolat skubančiame, kintančiame pasaulyje – jose nėra sensacijos, tik žmogiška prasmė.

Romualdas Požerskis (g. 1951) 1975 m. baigė tuometį Kauno politechnikos institutą, dirbo Lietuvos fotografijos meno draugijos Kauno skyriuje. Nuo 1974 m.

kūrė fotografijos serijas „Pergalės ir pralaimėjimai“, „Senamiesčiai“ ir „Atlaidai“. 1980 m. tapo laisvu fotografu, rengė fotografijas Lietuvos bei užsienio spaudai, išleido šešiolika fotografijos albumų.

Autostrada Vilnius–Kaunas, 1972

Fotografija

Rūtos Ruikienės nuosavybė

Liudviko Ruiko fotografija jungia žurnalistinį tikslumą ir meninį jautrumą. Jo kūryboje vyrauja lyriniai peizažai, socialinė dokumentika, portretai bei kasdienio gyvenimo scenos. Fotografas gebėjo subtiliai perteikti laikmečio atmosferą – nuo sovietinės ideologijos, industrinių ženklų iki jautrių, žmogiškų momentų. Jam būdingas epiškas ir lyrinis matymas, psichologinė įžvalga, dėmesys šviesai bei detalėms. Nors kai kurie darbai kurti propagandiniame kontekste, šiandien jie vertinami kaip svarbūs istoriniai dokumentai, atskleidžiantys asmenišką ir išskirtinį žvilgsnį į gyvenimą.

Liudvikas Ruikas (1938–2004) baigė žurnalistiką Vilniaus universitete, dirbo žurnale „Švyturys“ ir laikraštyje „Pozicija“, buvo vienas iš Lietuvos fotomenininkų sąjungos įkūrėjų. Aktyviai dalyvavo parodose Lietuvoje ir užsienyje. Jo kūriniai saugomi Lietuvos muziejuose ir privačiose kolekcijose.

Stimuliavimas (iš serijos „Flirtavimas su gamta“), 2025
Flirtavimas su Baltija (iš serijos „Flirtavimas su gamta“),
2025

Laižymas (iš serijos „Flirtavimas su gamta“), 2025
Malonus erzinimas (iš serijos „Flirtavimas su gamta“),
2025

Pasiruošusi (iš serijos „Flirtavimas su gamta“), 2025
Fotografijų serija
Menininkės nuosavybė

„Gamta kaip mylimoji. Karštis. Malonumas. Intymumas. Kietumas. Trintis į tave man patinka. Uosti. Laižyti. Liesti. Jausti. Tave. Tiek daug jausmų. Aš priklausau čia. Ekoseksualinė meilės istorija. Man patinka tai, ką jaučiu tave liesdama. Kaip tu mane priimi. Tavo glėbys. Kaip tu su manimi elgiesi. Besąlygiškai. Erotiškai. Saldžiai. Švelniai. Noriu mylėtis su tavimi. Tavo smėlis ant mano kūno. Tavo drėgmė. Tavo aštrumas. Mūsų prakaitas. Tavo dėmesys mano kūnui, mano dėmesys tavo kūnui. Jaučiuosi susijaudinusi. Žvilgsnis. Tu su manimi elgiesi taip gerai. Jaučiu tau gilų dėkingumą ir atsakomybę. Jokios apgaulės. Visada pasiruošusi.“
– Janina Sabaliauskaitė

Janina Sabaliauskaitė (g. 1991) – fotografė ir nepriklausoma kuratorė, gyvenanti Jungtinėje Karalystėje ir Lietuvoje. Jos kūryboje vyrauja intymus, feministinis žvilgsnis, tyrinėjantis kūną, *queer* ryšius, tapatybės, seksualumo ir negalios temas.

Menininkė dirba su analogine fotografija, *queer* feministiniais archyvais ir plėtoja savo archyvinį projektą. Ji yra viena iš LGBTQI+ žurnalo, leidžiamo Vilniaus *queer* festivalio „Kreivės“, bendrąjūrėjų, taip pat kartu su bendruomene organizuoja „Sapfo Fest“,

nepriklausomą queer feministinį festivalį Lietuvoje. Jungtinėje Karalystėje ji dėsto analoginę fotografiją projekte „The NewBridge Project“. Sabaliauskaitė taip pat yra viena iš Lietuvos fotografijos meno draugijos bendrąjūrėjų.

Personalinės parodos: „Siunčiant meilę“ (Šiaurės šiuolaikinio meno galerija, Sunderlandas, JK, 2022), „Pasitikėjimas“ („Drifts“ galerija, Vilnius, 2023), „Meilės dienoraščiai“ (*queer* archyvas „išgirsti“, Vilnius, 2024), „Malonumas“ (Radvilų rūmų dailės muziejus, Vilnius, 2025).

Julija Skudutytė

Lilita, 2022

80085, 2023

Akvareliniai dažai ant popieriaus

Menininkės ir galerijos „Meno niša“ nuosavybė

Abu Julijos Skudutytės darbai – „Lilita“ ir „80085“ – gali būti traktuojami kaip autoportretai, kuriuose menininkė tyrinėja moters vienatvės, melancholijos ir autoerotikos temas. Paveiksle „Lilita“, pavadintame pagal pirmąją biblinę moterį, figūra atsiskleidžia per santykį su daiktais – per tai, kaip juos valdo ir naudoja. Darbas „80085“, įkvėptas viešnagės Amsterdame, vienatvę reflektuoja per autoerotikos prizmę. Pastaroji Skudutytės kūriniuose tampa savęs priėmimo, išsilaisvinimo iš gėdos ir emancipuojančio veiksmo forma. Pavadinimas „80085“ kilo iš paauglystės žaidimo skaičiuotuvu, kai skaičiais rašomi žodžiai.

Julija Skudutytė (g. 1995) baigė monumentaliosios tapybos magistro studijas Vilniaus dailės akademijoje. Aktyviai dalyvauja personalinėse ir grupinėse parodose, meno projektuose Lietuvoje ir užsienyje – Vokietijoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje, Austrijoje, Švedijoje. Pasitelkdama tokias medijas kaip akvarelė ar instaliacija, ji tyrinėja žmogaus ir daiktų santykį, ieškodama paradoksų tarp naudingumo ir bevertiškumo, dvasingumo ir vartotojiškumo.

P. Staff

Amerikietiška naktis, 2023

Vaizdo ir garso instaliacija (12 min. 5 sek.)

Meninink* nuosavybė

P. Staff filmas sukurtas naudojant analoginę techniką – dieną filmuoti kadrai imituoja tamsiai mėlyną naktį. Skirtingai nei klasikiniame Holivude, čia nesistengiamas maskuoti dienos – ekrane golfo žaidėjai, pirkėjai, poilsiautojai. Sąmoningas apgaulės naudojimas kuria nerimastingą atmosferą ir kelia klausimą: kas nutiktų, jei diena niekada nevirstų naktimi ir mes gyventume amžiname saulėlydyje?

Ekraną užpildo šiukšlynų ir gamtos, žmonių ir gyvūnų vaizdai – gyvybės ir mirties aspektai susitinka vienoje plotmėje. Be dialogo, filmo garso takelį sudaro keistas foninis triukšmas, juokas, styginių muzika. Vaizdai kinta nuo kasdienių scenų iki abstrakčių, diskomfortą keliančių siaubo elementų, o finalas sugriaudi šviesos ir stroboskopinių blyksnių ritmu.

P. Staff (g. 1987) – šiuolaikin* vizualin* ir performanso meninink*. 2009 m. baigė menų studijas „Goldsmiths“ koledže Londone. Pasitelkdam* kino, performanso ir naujųjų medijų priemones Staff tyrinėja, kaip kūnai – ypač *queer*, *trans* ir neįgaliųjų – yra interpretuojami, reguliuojami ir disciplinuojami griežtų kanonų kontroliuojamoje visuomenėje. Staff darbai buvo pristatyti Bazelio kunsthalle, Šiuolaikinio meno institute Šanchajuje, „Serpentine Galleries“ Londone, Venecijos bienalėje, „MoMA“.

(Remtasi Lux.org.uk informacija.)

Sodėlių spalvos, 2020

Akvarelė

Menininkės nuosavybė

Spalviniame dienoraštyje fiksuojami Kintų miestelio gėlynai – kruopščiai prižiūrimi ir puoselėjami vietos gyventojų. Praeivio žvilgsniui sodelis yra lyg prisistatymas ar pasisveikinimas – pirmas įspūdis apie namus. Akvarelės pigmentais užfiksuoti spalvų deriniai liudija ne tik estetinį gėlynų žavesį, bet ir subtilų žmogaus bei augalijos santykį – pastangas kontroliuoti augimo procesą ir kartu paklusti natūraliam atsitiktinumui.

Marija Sučilaitė-Šiukšta (g. 1995) baigė Nacionalinę M. K. Čiurlionio menų mokyklą, o vėliau – grafikos bakalauro ir magistro studijas Vilniaus dailės akademijoje. Stažavosi grafikos spaustuvėje „AGA Lab“ Amsterdame. Šiuo metu aktyviai dalyvauja parodose. Už kūrybą jai skirta Vytauto Jurkūno premija.

Saulėlydis kas dvejus metus – performatyvi vakarienė,
2025

Performansas

Ši įtraukianti vakarienės-performanso patirtis kuria laikiną ekosistemą, kurioje tranzitas ir transformacija tampa tiek pagrindinėmis temomis, tiek pačiu metodu. Svečiai dalijasi maistu, patiektu ant medžių lapų, ir dalyvauja subtilioje prisilietimo, skonio, garso bei erdvės choreografijoje. Uostamiestyje vykstantis performansas kviečia dalyvius susidurti su nematomomis jėgomis, formuojančiomis judėjimą ir ryšius. Maistas čia tampa ritualine priemone – jis skatina buvimą čia ir dabar, pripildo erdvę, tirpdo atstumus ir pradeda bienalę kaip įkūnyta ceremonija.

Malka Sultan (g. 2001) – Vilniuje ir Bombėjuje kurianti tarpdisciplininė menininkė. Pasitelkdama performansą, kulinarinį ir garso meną, ji tyrinėja atskirties, tapatybės ir migracijos temas. Remdamasi autofikciniu ir biografiniu stiliumi, menininkė reflektuoja asmenines ir kolektyvines patirtis nuolat kintančiuose kultūrinuose kontekstuose. Ji yra sumaniusi ir įgyvendinusi tiek bendrus, tiek solo projektus, tarp jų – kolektyvinę performatyvią vakarienę „Palestinian Sufra“ (2024) bei įtraukųjį maisto ir garso performansą „Naktinis piknikas“ (2025). Sultan kūryboje dominuoja istorinę atmintį ir šiuolaikines socialines dinamikas jungiantys bendruomeniniai ritualai bei maisto ir erdvės politika.

Veronika Šleivytė

Jūros bangos, 1933

Maniškiams. Ant jūros „Meilės tilto“, 1933

[Be pavadinimo], 1933

Fotografijos

Kupiškio etnografijos muziejaus nuosavybė

Veronikos Šleivytės fotografija – tai intymus gyvenimo dienoraštis bei išskirtinis tarpukario Lietuvos vizualinės kultūros reiškinys. Menininkė fotografavo save, artimuosius ir mylimąsias, kurdama asmenišką, emocionalų darbą, kuriuose dokumentika susilieja su žaisminga vaidyba. Pagrindinis jos kūrybos motyvas – autoportretas, tapęs būdu reflektuoti save, kvestionuoti tapatybę ir išreikšti modernios moters vaidmenį visuomenėje. Ypač reikšmingas jos santykių su moterimis įamžinimas – subtilūs gestai, artumas, emocinis ryšys atveria LGBTQ+ istorijos fragmentus, ilgai nutylėtus Lietuvoje. Šleivytės darbai, padedantys rekonstruoti subtilų pasakojimą apie homoseksualių santykius tarpukario Lietuvoje, svarbūs ne tik dėl savo istorinės vertės, bet ir dėl emocinio tikrumo, švelnumo bei žmogiško ryšio, atsiskleidžiančio kiekviename kadre.

Veronika Šleivytė (1906–1998) – lietuvių tapytoja, grafikė, fotografė. 1924–1934 m. studijavo grafiką Kauno meno mokykloje. Nuo 1934 m. dalyvavo parodose, surengė per 100 personalinių parodų Lietuvoje. Iš pradžių kūrė socialinės tematikos realistinius grafikos darbus, vėliau – spalvingus pastelės natūrmortus, peizažus, portretus. Fotografavo šeimą, kaimo kasdienybę, keliones, Kauno vaizdus. Jos kūrinių turi Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, Aušros muziejus ir kiti Lietuvos muziejai.

Virgilijus Šonta

Prie jūros, 1991
Klaipėda, išmestas laivas, 1977
Sudužęs laivas. Klaipėda, 1977
Studijoje, 1992
Jonas Kalvelis lange (Fotografas Jonas Kalvelis), 1979
Telefono stulpas, 1991
Šiaurės vėjas, 1985
Sovietų pasieniečiai 1, 1978
Sovietų pasieniečiai 2, 1978
Smėlio pilys, 1980
Plunksna, 1985
Nida rytas, 1985
Palangos tiltas vakare, 1984
Kėdė, 1977
Jūra, 1980
Daiktai ir formos 1, 1979
Daiktai ir formos 2, 1979
Daiktai ir formos 3, 1979
Peizažas su smulkiomis figūromis, 1977
Vakaro nuotaika, 1990
Vidurdienis kopose, 1986
Fotografijos
MO muziejaus ir Romualdo Požerskio nuosavybė

Fotografo Virgilijaus Šontos žvilgsnis – aštrus lyg chirurgo skalpelis. Subrendęs miesto kultūros aplinkoje, jis kitaip jautė ir regėjo pasaulį – greičiausiai taip, kaip lėmė jo prigimtis ir esminiai kultūrinės aplinkos pokyčiai: techninė civilizacija su savo šurmuliu ir didžiuliais greičiais. Šontos gamtos pajautimas formavosi įvairiais keliais – per asmeninę patirtį ir kultūrinės aspiracijas.

Jo peizažuose dominuoja siaura žemės juosta ir aukštas horizontas. Šios dvi galingos jėgos – žemė ir erdvė – Šontos fotografijose atrodo nerimastingos,

ekspresyvos. Kuriama vizuali įtampa, ribiškumas. Panoraminuose vaizduose mūsų kraštas sklendžia begalinėje erdvėje. Skaidri ir šilkinė, lengva kaip pūkas šviesa gaubia laukus, kelių juostas, ežerus, kaimus, jūrą. Šviesa Šontos peizažams suteikia ne tik mįslingumo, bet ir savotiško muzikalumo.

Fotografuojami objektai ir žmonės tarsi ištirpsta, susilieja su efemeriškai apšviestu peizažu. O jūra – tai ne fonas, ne dekoracija, o ramybės ir jautrumo, net mistiškumo išraiška.

Virgilijus Šonta (1952–1992) baigė Panevėžio vidurinę mokyklą. 1970 m. tėvas jam, tuomet dar mokiniui, padovanojo fotoaparata „Zorki“, ir Šonta pradėjo mokytis fotografuoti. Susidomėjęs kūrybine fotografija, 1973 m. kartu su bendramoksliau Romualdu Požerskiu surengė pirmąją parodą Kauno politechnikos institute. 1976 m., baigęs tuometinį Kauno politechnikos institutą, pradėjo dirbti Lietuvos fotografijos meno draugijos Kauno skyriuje. Nuo 1981 m. buvo laisvas fotografas. 1985 m. sugrįžo dirbti į Lietuvos fotomenininkų sąjungą Vilniuje. Žuvo 1992 m. Vilniuje.

Buvimo vieta, 2025

Šokio performansas

- ① „Kultūros fabrikas“ (KUFA)
Palėpės salė C, Bangų g. 5A, Klaipėda
Rugsėjo 6 d. 18 val.
Įėjimas nemokamas

Askės Thibergo pristatomas 20–30 minučių trukmės šokio performansas paremtas minimalistinėmis, pasikartojančiomis skaitmeninėmis melodijomis, susipinančiomis su įrašais iš viešų internetinių garso bibliotekų. Kūrinys įkvėptas *locking* – šokio stiliaus, atsiradusio aštuntame dešimtmetyje kartu su *funk* muzika. Šiame pasirodyme abejinga veido išraiška ir judesio, garso pasikartojimas trina ribą tarp žmogaus ir mašinos. Kiekvieną gestą inicijuojantys garsiniai kilpiniai signalai kelia klausimą, ar menininkas reaguoja į muziką, ar pati muzika valdo kūną, paversdama jį automatizuotu avataru.

Aske Thiberg (g. 1994) – Kopenhagoje gyvenantis švedų vizualusis menininkas. 2023 m. įgijo magistro laipsnį Danijos Karališkojoje dailės akademijoje. Yra surengęs performansų ir dalyvavęs parodose tokiose institucijose kaip Dusseldorfo meno sąjunga, „Den Frie“ šiuolaikinio meno centras Kopenhagoje, „O-Overgaden“ šiuolaikinio meno institutas, „Kunsthal Charlottenborg“ ir Malmės meno muziejus.

Langas be pastato, 2025

Instaliacija

- ① Klaipėdos geležinkelio stotis, antro aukšto balkonas
Prieščio g. 1, Klaipėda

Parodoje eksponuojamas Viktoro Timofeevo darbas – įvietinta dvikanalė projekcija su garsu. Ant sienos nutapytas miesto peizažas imituoja vaizdą, matomą tarsi pro kaimyninio pastato langą. Materija ir ne materija, išorė ir vidus čia keičiasi vietomis. Sustingę šviesos spinduliai sklendžia architektūrinėje tuštumoje, laikrodys suka rodyklės atgal, o jo skaitmenys, sukurti iš 32 kirilikos raidžių, virsta distopine, hieroglifiška rašto forma. Inversijos ir figūrinis performatyvumas yra kertiniai kūrinio elementai. Griežta medžiagiškumo struktūra čia tampa atspirties tašku spontaniškumui ir daugiareikšmiškumui.

Viktor Timofeev (g. 1984) – Latvijoje gimęs, Londone gyvenantis menininkas. 2008 m. baigė Hunterio koledžą Niujorke, o 2017 m. – Pieta Zwarto institutą Roterdame. Jo kūryba tiria reprezentacijos formas, kontrolės ir struktūros sistemas. Dalyvavo personalinėse ir grupinėse parodose Londone, Vienoje, Prahoje, Paryžiuje, Amsterdame ir kitur.

(Remtasi „Echo Gone Wrong“ publikuotu fotoreportažu.)

Remigijus Treigys

Trajektorijos (iš ciklo „Peizažo stebėjimas ir nieko čia daugiau nėra“), 2020–2022

Gatvė su traukiniu, 2023

Stulpai smėlyje, 1989

Rūkas prieplaukoje, 2011

Fotografijos

MO muziejaus ir menininko nuosavybė

Realūs, konkretūs objektai Remigijaus Treigio darbuose įgauna daugiareikšmį, paslaptinę pavidalą. Kūriniai neturi nuoseklių pasakojimų – vis grįžtama prie tų pačių temų. Jam svarbūs šviesos ir spalvos pokyčiai, artumo ir tolumo perspektyvos, statiškos kompozicijos, šviesos ir šešėlių žaismas bei objektai, prie kurių lietsi kelios kartos. Motyvai atrodo paprasti, bet įgyja simbolinį, melancholišką, emociškai daugiareikšmį krūvį. Fotografijos artimos tapybai – jose dominuoja švelnūs pustoniai, minkštas apšvietimas, tirpstantys kontūrai, dulkės ir tylos atmosfera. Daiktai ir kūnai tampa trapūs, beveik porcelianinio jautrumo, o vaizduose gausu nutylėjimų.

Remigijus Treigys (g. 1961) – vienas ryškiausių Lietuvos fotomenininkų. Baigė studijas Vilniaus dailės akademijoje, Klaipėdos vizualinio dizaino katedroje. 1990–1995 m. buvo menininkų grupės „Doooooris“ narys. Aktyviai dalyvauja tarptautinėse rezidencijose, yra pelnęs Lietuvos fotomenininkų sąjungos premiją ir Klaipėdos miesto kultūros magistro titulą. 2021 m. apdovanotas Nacionaline kultūros ir meno premija už laiko ženklų poetiką fotografijoje.

Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3, Nr. 4 (iš ciklo „Suskaičiuoti dangų“),
2008

Fotografijos

Menininko nuosavybė

Gintauto Trimako „Suskaičiuoti dangų“ – tai konceptualios fotografijos serija, pradėta kurti 2007 m. Vilniuje. Vieną dieną eidamas Pilies gatve, menininkas susimąstė apie trumpalaikę atmintį – kiek mažai prisiminimų išlieka net iš vakarykštės dienos. Ši mintis paskatino jį ieškoti būdo įamžinti tai, kas visada šalia, bet dažnai nepastebima – dangų. Pasitelkęs vidutinio formato fotoaparatus, skirtus 120 mm juostoms, Trimakas nukreipė objektyvus į dangaus skliautą. Vėliau juostas ryškino ir pagamino sidabro bromido atspaudus ant popieriaus masteliu 1:1. Taip gimė sidabro paviršiuje „įkalintas“ dangaus atvaizdas – sumažinta, suskaičiuota atmintis. Serija, kuriai įgyvendinti prireikė dvejų metų, jungia kasdienybės ritualą su medžiagos ir atminties tyrinėjimu – tai tylus bandymas suteikti formą tam, kas nuolat praeina ir nyksta.

Gintautas Trimakas (g. 1958) – vienas iš Lietuvos konceptualiosios ir eksperimentinės fotografijos pradininkų. Baigė Vilniaus inžinerinį statybos institutą. Nuo 1986 m. dalyvauja parodose, o nuo 1989 m. yra Lietuvos fotomenininkų sąjungos narys. 2001–2018 m. dėstė Vilniaus dailės akademijoje. 2017 m. pelnė Lietuvos nacionalinę kultūros ir meno premiją. Jo kūrinių yra Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje bei užsienio kolekcijose. Trimako kūryba jungia konceptualų mąstymą su subtiliu medžiagiškumu – nuo kasdienybės detalių iki jūros peizažų bei abstrakcijų, kurtų *pinhole* kamera. Jo darbai pasižymi vizualiniu nuosaikumu, ritmika,

šviesos ir daiktų efemeriškumo tyrinėjimu. Svarbiausi Trimako kūrybai skirti leidiniai: „Gintautas Trimakas“ (1997), „TTL požiūris“ (su Alvydu Lukiu ir Remigijumi Treigiu, 2002), „Miestas kitaip“ (2009), „Fotografija“ (2016), „Išėjimai“ (2019).

Be pavadinimo, 1988

Siluetai, 1985

Juodas rytas viešbutyje, 1983

Fotografijos

MO muziejaus nuosavybė

Fotografo Raimundo Urbono estetika artima socialinio peizažo fotografijai, tačiau jo darbuose dominuoja melancholija, paslaptis ir liūdesys. Menininkui rūpėjo tikrovės autentiškumas – nefalsifikuota, neinscenuota kasdienybė. Nors jo darbai kurti be išankstinės sistemos, juos sieja bendra jausena. Urbonas fiksavo buitinius natiurmortus, miestelių peizažus, daiktų sandėlius – dažniausiai savo mažame bute. Šioje intymioje erdvėje užgimė menininko išskirtinis melancholiškas žvilgsnis. Daiktai, kurie kitiems galėjo pasirodyti nereikšmingi, Urbono darbuose tapo alternatyvaus erdvėlaikio liudininkais. Jo fotografijos išsiskiria ramybe, subtiliu apšvietimu ir bežodžiu pasakojimu.

Raimundas Urbonas (1963–1999) – vienas ryškiausių XX a. pabaigos Klaipėdos fotografų, Lietuvos fotografijos andergraundo atstovas, avangardinės grupės „Doooooris“ narys. Fotografiją kaip gyvenimo būdą pasirinko devintame dešimtmetyje. Kūrė conceptualius ciklus, dokumentavo kasdienybę ir išlikusius Rytų Prūsijos ženklus. Jo melancholiška estetika skleidėsi per buitines magiją ir laiko pojūtį. Urbono kūryba svariai prisidėjo prie Klaipėdos ir visos Lietuvos avangardinio meno tradicijos formavimo.

Tachionė, 2022

Videokūriny (8 min.)

① Uosto direkcijos lauko ekranas

J. Janonio g. 24, Klaipėda

Rugsėjo 5 d. – spalio 31 d.

Kasdien 18–19 val.

Menininkės nuosavybė

Pavadinimas „Tachionė“ kilo iš žodžio „tachionas“ – hipotetinės dalelės, judančios greičiau už šviesą. Pasitelkiant dirbtinį intelektą sukurtame videodarbe pateikiama vaizdinė seka iš daugiau nei tūkstančio Ukrainoje užfiksuotų saulėtekų. Šie vaizdai surinkti iš įvairių šaltinių – archyvų, socialinių tinklų, VHS kasečių, skelbimų – apimančių laikotarpį nuo 1990 iki 2022 metų. „Tachionė“ paverčia šį ilgą, istorijų kupiną laikotarpį į vientisą vizualinį įvykį. Pasitelkdama videokūrinio formatą, Vasylchenko kviečia permąstyti linijinį laiko suvokimą – mašininiai algoritmai mėgina nuspėti ateitį, naudodami medžiagą iš praeities. Saulėtekis čia tampa viso labo tik dirbtinio žvilgsnio rezultatu – tai mašinos akys, stebinčios žmonių pasaulį ir kuriančios savotišką sapną apie savo saulėtekį.

Lesia Vasylchenko (g. 1990) – menininkė, kurianti video-meno, fotografijos ir instaliacijos srityse. Jos tyrimais grįsta kūryba nagrinėja vizualinės kultūros, medijų technologijų ir laiko politikos sąveikas. Vasylchenko yra tarpdisciplininės iniciatyvos „STRUKTURA. Time“ įkūrėja. Baigė žurnalistikos studijas Kyjive ir vizualiuosius menus Osle. Menininkės darbai buvo pristatyti MUNCH ir „Henie Onstad“ trienalėse, įtraukti į KIASMA muziejaus kolekciją Suomijoje.

[Nežinomas autorius]

*Gamtinių dujų fakelas Taikos pr. ir Komjaunimo gatvių
sankryžoje, 1968*

Fotografija

Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus nuosavybė

Architektūra

Klaipėdos bienalės architektūra veikia kaip sustingusio tranzito topografija – tarpinė būseną tarp išnykusių uosto struktūrų, vidinio laiko ir žvilgsnio į horizontą. Konstrukcijos, sudarytos iš pavienių, tarsi atsitiktinai susitelkusių medžio tašelių – primenančių į krantą suplukdytų sielių konfigūracijas – ne tiek formuoja, kiek laiko erdvę, kurioje kūriniai gali atsiverti vienu metu, vienu žvilgsniu.

Horizonto linija ir tonas tampa atskaitos taškais – jie sugeria laiko pojūtį ir kuria įspūdį erdvės be laiko ir vietos, atitrūkusios nuo realybės ritmų. Neaišku – kur, ir neaišku – kada. Tai laukimo architektūra: liminali, atitrūkusi nuo tikrovės, kviečianti sustoti tranzite – tam, kad šis galėtų būti iš tiesų patirtas. Šįsyk sustingimas tampa judėjimo forma, o parodinis erdvėlaikis – savarankišku įrankiu kūrinų analizei.

1-oji Klaipėdos bienalė „Saulėlydis kas dvejus metus“
2025 m. rugsėjo 5 d. – spalio 31 d.

Komisaras: Liudas Andrikis
Kuratorius: Valentinas Klimašauskas
Kuratoriaus asistentė: Viktorija Misiulė
Architektė: Gabrielė Černiavskaja
Prodiuserė: Žana Jegorova
Koordinatorės: Justina Trapokaitė, Gabija Savickaitė
Grafinis dizainas: Vytautas Volbekas
Komunikacija: Dora Žibaitė
Edukacinės programos kuratorė: Daura Polonskytė
Edukatorės: Aurelija Šiuškaitė, Jolanta Uktverytė
Tekstų autorė: Banga Elena Kniukškaitė
Lietuvių kalbos redaktorė: Dangė Vitkienė
Vertėjai: Alexandra Bondarev, Paulius Balčytis
Anglų kalbos redaktorė: Gemma Lloyd
Techninis įgyvendinimas: Robertas Laugalys, Tomas
Tarvydas, Vaclovas Leikus, Audronius Žemgulis,
Rimantas Zaleckas
Apšvietimas: Justas Bø

Tekstai: Jei nenurodyta kitaip, visi tekstai pateikti meninink(i)ų ir kuratorių. Rengdami medžiagą stengėmės užtikrinti tikslius autorystės duomenis. Atsiprašome, jei leidinyje liko klaidų ar netikslumų.

ISBN 978-9986-588-50-4

Bienalę finansuoja:
Klaipėdos miesto savivaldybė
Lietuvos kultūros taryba
Danijos meno fondas
Pagrindinis partneris:
Šiuolaikinio meno centras (Vilnius)

Partneriai:
„Arlekinas“
Baroti galerija
„Forum Cinemas“
Šeiko šokio teatras
Prano Domšaičio galerija
Vilniaus dailės akademijos Klaipėdos fakultetas
Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija
„LTG Infra“
Klaipėdos „Akropolis“
Viešbutis „Rėja“
„Meno avilys“
Medijų edukacijos ir tyrimų centras „Sinematika“
„Musangas“

Rėmėjai:
„Stemma Group“
„VMG Group“
„Vakarų laivų gamykla“

Informaciniai partneriai:
„Jūra / Meer / Sea“
„Kultūros uostas“
„Kultūropolis“

ulēlydi
sa s

«kas
divojus
mētus